Lietas Nr.C28360612
SKC-0044/2016

S P R I E D U M S

Rīgā, 2016.gada 19.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:
tiesnese referente A.Čerņavska
tiesnese A.Briede
tiesnesis N.Salenieks
izskatīja rakstveida procesā maksātnespējīgas SIA "Shop Service" administratora kasācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 8.aprīļa spriedumu maksātnespējīgas SIA "Shop Service" maza apmēra prasībā pret /pers. C/ un /pers. D/ par parāda, līgumsoda un likumisko procentu piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Maksātnespējīgās SIA "Shop Service" (turpmāk – prasītāja) administrators 2012.gada 2.aprīlī cēlis maza apmēra prasību pret /pers. C/ un /pers. D/ par parāda 632,60 Ls, līgumsoda 632,60 Ls un likumisko nokavējuma procentu 248,46 Ls piedziņu no katra, kā arī lūdzis noteikt tiesības saņemt līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) procentus septiņu procentpunktu apmērā virs Latvijas Bankas noteiktās pamatlikmes gadā.

Prasībā norādīti šādi tālāk minētie apstākļi un argumenti.

[1.1] Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2009.gada 17.marta spriedumu pasludināts SIA „Shop Service" maksātnespējas process. Par administratoru iecelta Rita Skrinda.

Veicot noslēgto darījumu un norēķinu pārbaudi, administrators konstatēja, ka 2007.gada 12.decembrī starp SIA „Shop Service" (2008.gada 12.maijā mainīts nosaukums no SIA „Tapeks Instrumenti") un SIA„ /Nosaukums B/" noslēgts preču pirkšanas-pārdošanas līgums Nr.4-1/405, ar kuru /pers. H/ uzņēmās pienākumu atbildēt kā pats parādnieks gadījumā, ja SIA „ /Nosaukums B/" pieļauj samaksas termiņa par piegādātajām precēm nokavējumu, kā arī, ja SIA „ /Nosaukums B/" ar tiesas lēmumu atzīta par maksātnespējīgu.

Atbilstoši prasītājas grāmatvedības datiem SIA „ /Nosaukums B/" nav veikusi samaksu 1265,20 Ls.

[1.2] Ar Rēzeknes tiesas 2009.gada 21.decembra spriedumu pasludināts SIA „ /Nosaukums B/" maksātnespējas process. Galvinieks /pers. H/ miris 2009.gada 11.jūlijā.

Līdz ar to /pers. H/ mantinieki /pers. C/ un /pers. D/ atbild par mantojuma atstājēja parādiem katrs samērā ar savu mantojuma daļu.

[1.3] Prasība pamatota ar Civillikuma 701., 707., 711., 717.,1587., 1590., 1651., 1652., 1694., 1695., 1696., 1698., 1701., 1702., 1712., 1716., 1720., 1722., 1828. un 2021.pantu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 8.aprīļa spriedumu prasība noraidīta.

Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem motīviem.

[2.1] Prasītāja nav izlietojusi tiesības pēc labas ticības atbilstoši Civillikuma 1.pantam, jo rīkojusies nolaidīgi necenšoties piedzīt parādu no parādnieces SIA „ /Nosaukums B/", lai gan maksājumu saistības bija iestājušās 2008.gada 18.septembrī un 2008.gada 4.decembrī.

[2.2] Civillikuma 1714.pants noteic, ka galvinieks atsvabinās no savas atbildības, kad kreditors rīkojies nolaidīgi, izdarot piedziņu no parādnieka, un pielaidis pēc apstākļiem neatvainojamu vilcinājumu.

Pirmās piedziņas darbības, iesniedzot tiesā prasības pieteikumu pret galvinieka /pers. H/ mantiniekiem /pers. C/ un /pers. D/, veiktas tikai 2012.gada aprīlī. Pirms tam prasītāja šādas darbības pret SIA „ /Nosaukums B/" un /pers. H/ nav veikusi.

Šāds vilcinājums uzskatāms par neatvainojamu, un tāpēc galvinieka mantinieki atsvabinās no savas atbildības, kā to nosaka Civillikuma 1714.pants.

[2.3] Noraidot prasību pret mirušā galvinieka mantiniekiem, lietā tiek atrasts patiess un taisnīgs lietas risinājums.

[3] Maksātnespējīgās SIA „Shop Service" administrators kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 8.aprīļa spriedumu un lietu nodot jaunai izskatīšanai, norādot tālāk minēto.

[3.1] Tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 1.pantu, jo tas attiecināms uz gadījumiem, kad civiltiesību subjektu savstarpējās tiesiskās attiecības nav iespējams noregulēt ar pārējo tiesību normu palīdzību. Tādēļ vispirms bija jāpiemēro speciālās Civillikuma normas, kas regulē attiecīgās attiecības.

[3.2] Atbilstoši tiesību doktrīnā un tiesu praksē paustajām atziņām Civillikuma 1714.pants neattiecas uz galvinieku, kurš uzņēmies saistību

kā pats parādnieks (*sk. K.Torgāns. Saistību tiesības I daļa, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 114.lpp.; Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Otrais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā. Rīga: Mans Īpašums, 2000, 221. lpp.; Augstākās tiesas Senāta 2011.gada 27.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKC-86/2011*).

Tā kā galvinieks bija uzņēmies atbildību kā pats parādnieks, tiesa Civillikuma 1714.pantu piemērojusi nepareizi.

[4] Paskaidrojumos par kasācijas sūdzību atbildētāja /pers. C/ norādījusi, ka uzskata sūdzību par nepamatotu.

[5] Augstākajā tiesā 2015.gada 7.augustā saņemts maksātnespējīgās SIA „Shop Service" administratora un SIA „MS" pieteikums par prasītājas aizstāšanu Civilprocesa likuma 77.panta kārtībā, lūgumu pamatojot ar 2015.gada 22.jūlijā noslēgto cesijas līgumu.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to noteic Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Civillietu departaments atzīst, ka spriedums atceļams.

[7] Civillietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentam, ka tiesa, izšķirot strīdu, Civillikuma 1714.pantu piemērojusi nepareizi.

Civillikuma tiesību normas, kas regulē galvojuma tiesisko institūtu (1692.-1715.pants), paredz divu veidu galvojumus: 1) neekspromisoriskais galvojums (kad kreditoram ar prasību vispirms ir jāvēršas pie galvenā parādnieka un tikai pēc tam pie galvinieka);
2) ekspromisoriskais galvojums (kad galvinieks uzņēmies saistību kā pats parādnieks, šajā gadījumā galvinieks atsakās no Civillikuma 1702.panta pirmajā daļā paredzētajām tiesībām prasīt, lai kreditors pa priekšu vēršas ar prasību pie galvenā parādnieka).

Ievērojot ekspromisoriska galvojuma būtību, kreditoram nav pienākuma vērst savu prasību pret galveno parādnieku un viņš, iestājoties saistību izpildes termiņam, ir tiesīgs uzreiz vērsties pie galvinieka, nemaz nevēršoties pret galveno parādnieku. Līdz ar to loģiski izriet secinājums, ka apstākļi, vai kreditors ir vērsies pie galvenā parādnieka un kādas darbības šajā sakarā ir veiktas, lai panāktu saistības izpildījumu, neietekmē ekspromisoriskā galvinieka saistības.

Civillietu departaments pievienojas tiesu praksē nostiprinātajām atziņām (judikatūra), ka Civillikuma 1714.pants nav piemērojams gadījumos, kad galvinieks ir uzņēmies saistību kā pats parādnieks (*sk. Senāta 2011.gada 27.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKC-86 16.punktu*).

Ņemot vērā, ka galvinieks /pers. H/ 2007.gada 12.decembra preču pārdošanas līguma 3.8.punktā uzņēmās saistību kā pats parādnieks atbildēt par SIA „/Nosaukums B/" saistībām, Civillikuma 1714.pants uz lietas apstākļiem attiecināts nepareizi. Tiesas nodibinātajai kreditora bezdarbībai konkrētajā gadījumā nav juridiskas nozīmes un tā nevarēja būt pamats prasības noraidīšanai.

To ievērojot, konstatējams arī Civilprocesa likuma 5.panta sestās daļas pārkāpums, kas atzīstams par būtisku, jo varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas.

[8] Apkopojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, Civillietu departaments atzīst, ka spriedums atceļams.

Tā kā spriedums tiek atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai Civillietu departaments uzskata, ka arī jautājums par puses procesuālo tiesību pārņemšanu var tikt izlemts apelācijas instances tiesā, jo īpaši tādēļ, ka kasācijas instances tiesai adresētajam pieteikumam nav pievienoti dokumenti, kas apliecina procesuālo tiesību pāreju.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 8.aprīļa spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesā.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese (paraksts) A. Čerņavska

Tiesnese (paraksts) A. Briede

Tiesnesis (paraksts) N. Salenieks